

LIEDON KESKUSKOULUN OPPILASHUOLLON SUUNNITELMA

17.11.2016

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	4
1. Oppilashuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet	5
2. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut	5
3. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat	6
3.1. Ohjaus ja nivelvaiheyhteistyö yhteisöllisen oppilashuollon tukena.....	8
3.1.1. Ohjaus ja niveltäminen perusopetuksessa	8
3.1.2 Ohjaus nivelvaiheessa.....	9
4. Oppilashuoltoryhmä	9
5. Yksilökohtainen oppilashuolto	10
5.1. Yksilökohtainen oppilashuoltoprosessi	10
5.2. Oppilashuoltokertomusten laatiminen	11
5.3. Oppilashuoltokertomusten salassapito- ja kirjaamiskäytänteet.....	12
5.4. Yksilökohtainen oppilashuolto kolmiportaisen tuen yhteydessä.....	12
5.5. Oppilashuollollinen tuki erityistapauksissa	13
6. Koulussa tarjottavat oppilashuollon palvelut.....	13
6.1. Kouluterveydenhuolto.....	14
6.1.1. Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta.....	14
6.1.2. Laajat terveystarkastukset.....	14
6.2. Psykososiaaliset palvelut	15
6.3. Muita koulun palveluita.....	16
6.3.1. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut	16
6.3.2. Kouluruokailu.....	16
6.3.3. Koulukuljetus	16
7. Oppilashuollon yhteistyötahot	17
8. Turvallinen arki	17
8.1. Turvallisuuden edistäminen	17
8.2. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa	18
8.3. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.....	18
8.4. Käyttäytymishjeet ja seuraamukset	20

8.5. Poissaolojen seuranta.....	21
9. Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa.....	21
9.1. Oppilaan vaikuttamismahdollisuudet kouluyhteisössä.....	21
9.2. Kodin ja koulun välinen yhteistyö.....	21
9.3. Huoltajille tiedottaminen	22
9.4. Tiedonsaanti	22
10. Oppilashuoltotyön toteuttaminen ja seuranta	22
LIITE 1 Tietoa oppilashuoltosuunnitelmasta.....	24
LIITE 2 Kriisiavun järjestäminen	26

TIIVISTELMÄ

YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTORYHMÄ →2-3 krt / vuosi

- oppilashuoltotyön suunnittelu ja arviointi
- oppilashuoltotyön käytänteet
- kouluterveyskyselyt
- kiusaaminen
- päihteet
- informoi monialaista ohjausryhmää

PEDAGOGISEN TUEN RYHMÄ

- kokoontuu tarvittaessa, yleensä 3-4 kertaa kuukaudessa
- koordinoi oppimisen tukitoimia koulussa
- konsultoi oppilashuollollisissa asioissa
- ohjaa tarvittaessa moniammatillisiin asiantuntijaryhmiin

MONIAMMATILLINEN ASiantuntijaryhmä

- kootaan tapauskohtaisesti

1. Oppilashuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko koulu yhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lisäksi oppilailla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon siten kuin opiskeluhuoltolaissa säädetään. (OHL 3§) Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opetustoimen sisällä sekä muiden toimijoiden, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Oppilashuollon tavoitteena on

- edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- edistää oppilaiden osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä korjaavan työn sijaan
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki tarvitseville
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan työtä

2. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä (OHL 4§). Toisin sanoen jokainen koulun henkilökuntaan kuuluva tekee oppilashuoltotyötä, ja osana työtään havainnoi koulun oppilashuollon tarvetta sekä välittää havainnot ja kehitystarpeet oppilashuoltohenkilökunnan tietoon.

Koulussa tarjotaan oppilaille koulupsykologin, -kuraattorin ja -terveydenhoitajan palveluja. Nämä omien alojensa asiantuntijat osallistuvat yhteisöllisen oppilashuoltotyön kehittämiseen ja toteuttavat yhteisöllisen oppilashuollon palveluita. Lisäksi oppilaille on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti koulupsykologin tai koulukuraattorin kanssa ja päästä tarvittaessa terveydenhoitajan vastaanotolle. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä koulupsykologin tai koulukuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulutyöpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana työpäivänä.

Koulupsykologi, kuraattori ja terveydenhoitaja ottavat oppilaita vastaan sovittuina aikoina. Kuraattorin ja psykologin tapaamisajat sovitaan pääosin oppilaan kanssa etukäteen, terveydenhoitajalla on myös avoin vastaanottoaika, jonne voi tulla ilman ajanvarausta. Lisäksi myös huoltajat voivat ottaa yhteyttä ja varata ajan oppilaan terveyttä ja hyvinvointia koskevista asioista koulupsykologille, kuraattorille tai terveydenhoitajalle.

Keskuskoulun oppilashuolto toimii joustavasti, asiakas- ja tilannelähtöisesti. Oppilashuollon tarvetta yhteisössä seurataan aktiivisesti ja tarvittavat työnjaot sovitaan henkilöstön kesken kulloisenkin tarpeen mukaan. Yhtenä työnjaon perusteena on am-

matillinen rooli oppilashuollon verkostossa, mutta yhtä tärkeää on kulloisenkin tehtävän luonne tai asiakkaan tarpeet. Oppilashuollon toimijat sopivat arjen työnjaot yhteistyössä keskenään.

3. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko koulu yhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat kaikki oppilashuollon toimijat.

Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu koko koulu yhteisön hyvinvoinnista (OHL 4§). Tätä vastuutaan henkilökunta toteuttaa luomalla koulu yhteisöön toimintakulttuurin ja ilmapiirin, joka edistää vuorovaikutuksessa molemminpuolista kunnioitusta, yhteisten toimintasääntöjen noudattamista sekä avointa ja luottamuksellista kommunikointia (ks. tarkemmin: perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet). Koulu yhteisön hyvinvointia edistetään mm. järjestämällä opiskelun ohella yhteisiä tapahtumia ja luomalla perinteitä (joulu- ja kevätjuhlia, liikuntatapahtumia, oppilaiden ja opettajien yhteistä toimintaa). Tällaisten toimintojen järjestäminen koko yhteisölle ja koululuokille on osa opettajien ammattiosaamista. Näiden lisäksi oppilasyhteisön hyvinvointia edistetään järjestämällä ennaltaehkäisevästi vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kehittäviä toimintoja (kuten ryhmäytymispäiviä) sekä panostamalla erityisesti yhteistyötaitojen opetelemiseen silloin, kun on jo havaittu, että oppilasyhteisö tai jokin koululuokka voi huonosti. Viime mainittujen, varta vasten yhteistyötä ja sosio-emotionaalisia taitoja edistävien toimintojen järjestäminen kuuluu oppilashuoltohenkilökunnan osaamisalueeseen. Yhteisöllistä oppilashuoltoa onkin tärkeä toteuttaa moniammatillisesti, jotta saadaan käyttöön koko koulun henkilökunnan ammattitaito.

Keskuskoulussa yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtorit, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, opetushenkilöstön edustajat sekä tarpeen vaatiessa huoltajien ja oppilaiden edustajat. Koulun tarjoamia psykososiaalisia palveluita esitellään tarkemmin kohdassa 6.2. Yhteistyötä tehdään myös muiden kunnan sidosryhmien ja oppilaitosten kanssa.

Liedon Keskuskoulun ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatapoja ovat muun muassa:

Luokkien ja ryhmien suunnittelu:

- kaveritoiveet ja alakouluilta saadut opiskeluun liittyvät tiedot
- joustavat ryhmittelyt, iso/pieni ryhmä
- väriyhmien muodostaminen moniammatillisesti

Luokkien ja ryhmien toimivuuden tuki, kiusaamisen (ennalta) ehkäisy:

- luokkakohtaiset ryhmäytymispäivät 7.luokille ensimmäisten kouluviikkojen aikana
- luokkakohtaiset vanhempainillat 7. luokan alussa
- tunnetaitojen, elämönhallinnan ja kiusaamisen teemojen läpikäynti oppitunneilla
- oppilaiden välisten erimielisyyksien ja ristiriitojen varhainen selvittäminen: tilanteen havainnut opettaja selvittelee asian oppilaiden kanssa. Mikäli opettajan puuttuminen ja selvittely ei korjaa ristiriitatilannetta, asia ohjataan sovitteluryhmälle
- tuki luokkien ja ryhmien toimivuudelle (tuki sekä oppilaille että opettajalle)

Koulun ja kodin välinen yhteistyö:

- vanhempainillat ja –vartit
- säännöllinen yhteydenpito kotiin
- huoltajien osallistuminen oppimisen tuen ja oppilashuollollisen tuen prosesseihin

Varhainen ongelmien tunnistaminen ja puuttuminen:

- oppimisen edistymisen ja käyttäytymisen seuranta
- henkilökunnan koulutus
- oppilashuollollisen tarpeen seuranta opetus- ja kasvatustyössä
- oppilashuoltohenkilöstön konsultointi huolen herätessä
- oppilaan tukitoimien varhainen käynnistäminen luokassa ja jatkotutkimuksiin lähettäminen
- kouluterveyskyselyt
- kouluviihtyvyysskyselyt
- koulukiusaamiskyselyt, luokkailmapiirikyselyt

Monialainen yhteistyö:

- yhteistyö perhe- ja sosiaalipalveluiden, perheneuvolan, lastensuojelun, nuorisotyön, lasten- ja nuortenpsykiatrian kanssa
- oppilashuoltohenkilöstön yhteisöllinen työ: koulupsykologin, kuraattorin ja terveydenhoitajan panos oppilasyhteisön hyvinvoinnin edistämässä

Osallisuutta, kasvua ja oppimista tukeva toiminta:

- tukioppilastoiminta
- oppilaskunta
- välituntiliikuttajat
- kerhotoiminta
- ennaltaehkäisevä päihdetyö
- kiusaamista ja väkivaltaa vastustava toiminta

Kaikessa yhteisöllisessä oppilashuollossa on merkityksellistä, millaisen esimerkin koulun henkilökunta antaa toisen ihmisen kohtaamisesta, erilaisuuteen suhtautumisesta, tasa-arvoisuudesta, koulupäivän iloisuudesta tai kiukkuisuudesta, avoimesta kommunikaatiosta, vaikeiden asioiden puheeksi ottamisesta – mistä hyvänsä koulun arjessa esiin tulevista asioista. Tästä johtuen yhteisöllistä oppilashuoltoa on väistämättä myös se, että henkilökunnan valmiuksia näissä asioissa kehitetään jatkuvasti, samoin kuin opettajien ja muun henkilökunnan hyvinvointia osana koulu yhteisön hyvinvointia.

Osa yhteisöllistä oppilashuoltotyötä on kiusaamisen ehkäisy ja kiusaamistapausten nopea ja ammattitaitoinen selvittäminen. Kiusaamista ehkäistään edellä kuvatun henkisesti turvallisen ja avoimen toimintakulttuurin lisäksi tiedottamalla ja kouluttamalla oppilaita säännöllisesti kiusaamisen ehkäisystä, kiusaamisen muodoista ja omatoimisesta siihen puuttumisesta. Aikuisten jatkuva valppaus vasta kehittyvän kiusaamistilanteen havaitsemisessa - esimerkiksi oppilaiden ja oppilasryhmien riitojen rakentava sovittelu ajoissa - ehkäisee tilanteen muuttumisen kiusaamiseksi.

3.1. Ohjaus ja nivelvaiheyhteistyö yhteisöllisen oppilashuollon tukena

3.1.1. Ohjaus ja niveltäminen perusopetuksessa

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada ohjausta opintojensa aikana. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa.

Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen kestävä jatkumon, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Koulussa ohjausta voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti:

1. koko koulun ohjauksena, joka perustuu opetussuunnitelmaan
2. opetussuunnitelman mukaisesti annettavana oppilaanohjauksena, joka muodostuu mm. henkilökohtaisesta, pienryhmä- ja luokkaohjauksesta
3. peruskoulunsa päättävien oppilaiden jälkiohjauksen hoitavat oppilaanohjaajat tarvittaessa yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa.

3.1.2 Ohjaus nivelvaiheessa

Alakoulusta yläkouluun tieto siirtyy seuraavasti:

- alakoulujen ja yläkoulujen pedagogisen tuen ryhmän jäsenet kokoontuvat keväällä nivelvaihepalaveriin
- keväisin järjestetään kuudesluokkalaisille ja heidän huoltajilleen vanhempainilta
- huhti-toukokuussa on yläkoululla tutustumiskäynti kuudesluokkalaisille oppilaille. Tutustumiskäynnillä oppilaanohjaaja ja tukioppilaat kertovat yläkoulun käytänteistä.

Yläkoulusta toiselle asteelle tieto siirtyy esim. seuraavasti:

- lukuvuoden alussa 9. luokan oppilailta ja heidän huoltajiltaan pyydetään lupa yhteishakurekisterin luomiseen ja lupa tiedonsiirtoon perusasteelta toiselle asteelle
- loppukeväästä erityisopettaja ja oppilaanohjaaja täyttävät oppilaasta tarvittaessa tiedonsiirtolomakkeen. Tiedonsiirrolla pyritään siihen, että uusi oppilaitos voi ottaa jo heti opintojen alussa huomioon opiskelijan erityistarpeet ja kohdentaa häneen riittävää tukea. Oppilaanohjaaja lähettää tiedonsiirtolomakkeen vastaanottavaan oppilaitokseen.
- alkusyksyn aikana oppilaanohjaaja tarkistaa, ovatko kaikki oppilaat saaneet opiskelupaikan. Tarvittaessa oppilaanohjaaja ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön.

4. Oppilashuoltoryhmä

Koulun yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun yhteisöllisestä oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmään kuuluvat rehtorit, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi ja opetushenkilöstön edustajat. Oppilashuoltoryhmää johtaa apulaisrehtori. Kokouksiin voivat tarpeen mukaan osallistua myös muun henkilökunnan, huoltajien ja oppilaiden edustajat. Yhteistyötä tehdään lisäksi muiden kunnan sidosryhmien ja oppilaitosten kanssa.

Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen. Ryhmän tulee kokoontua vähintään kerran lukukaudessa, mutta kokoontumisia voi olla useammin koulun tarpeiden mukaan.

Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä

- tekee kokonaistarvekartoituksen ja määrittelee käytettävissä olevien oppilashuoltopalveluiden kohdentamisen
- suunnittelee toimenpiteet yhteisöllisen oppilashuollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi
- ohjaa yhteistyön järjestämisen kodin ja koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- laatii suunnitelman väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamiseksi
- järjestää oppilashuollon toteutuksen seurannan (omavalvonta)
- huomioi Liedon kunnan hyvinvointisuunnitelman ym. aiheeseen liittyvät suunnitelmat
- toimii kiusaustyöryhmän ohjausryhmänä
- seuraa vuosittain tehtävin kyselyin kouluviihtyvyyttä
- kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Keskuskoulussa kokoontuu lisäksi säännöllisesti *pedagogisen tuen ryhmä*, jossa käsitellään oppimisen tuen asioita. Pedagogisen tuen ryhmä ei ole osa oppilashuoltoa, mutta voi toimia oppilashuollollisiin palveluihin ohjaavana tahona, kun oppilailla on opillisen tuen lisäksi tarve oppilashuollolliseen tukeen.

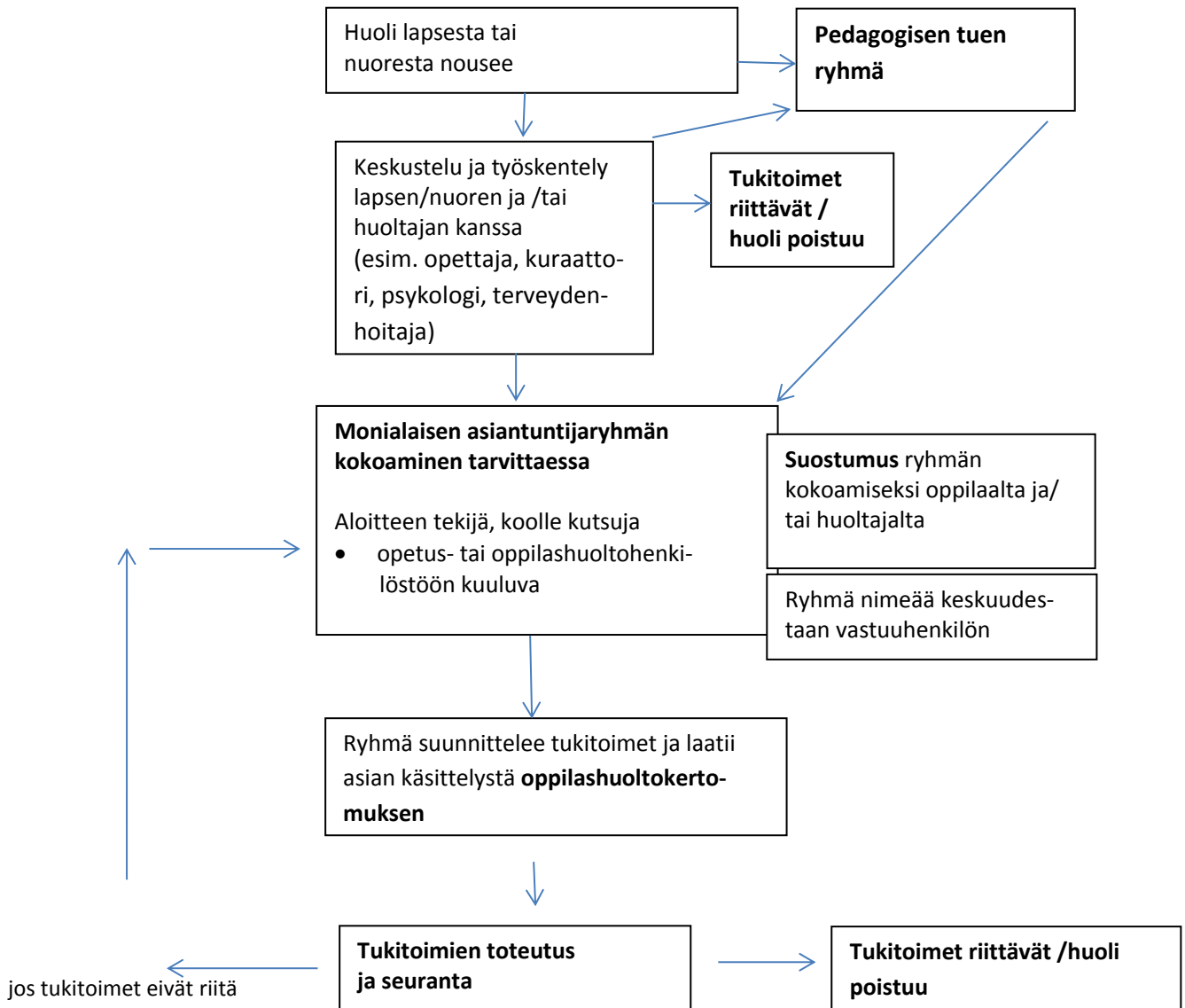
5. Yksilökohtainen oppilashuolto

5.1. Yksilökohtainen oppilashuoltoprosessi

Yksilökohtainen oppilashuoltotyö sisältää oppilaalle suunnatut

- kouluterveydenhuollon palvelut
- koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut
- tapauskohtaisesti koottavat moniammatilliset asiantuntijaryhmät.

Yksilökohtaisessa oppilashuoltoasian käsittelyssä asiantuntijaryhmä kootaan tarpeen mukaan. Yksilökohtainen oppilashuolto edellyttää oppilaan ja /tai tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumusta. Oppilaan osallisuus, toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa oppilaan iän, kehitystason ja muiden henkilökohtaisten edellytysten mukaisesti. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Suostumusta ei sen sijaan tarvita yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyviin käsittelyihin ja selvitysten laadintaan.

KUVIO 1: Yksilöllinen oppilashuoltoprosessi

5.2. Oppilashuoltokertomusten laatiminen

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus.

Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä lomakepohjaa käyttäen.

Kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- tiedot asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot
- toteutetut toimenpiteet
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

5.3. Oppilashuoltokertomusten salassapito- ja kirjaamiskäytänteet

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuoltotehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää rekisteriä. Rekisterin vastuuhenkilö päättää tietojen luovuttamisesta ja määrittää käyttöoikeudet rekisteriin. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa sivulliselle, ellei siihen ole kirjallista lupaa asianomaiselta oppilaalta tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida suostumuksen merkitystä, hänen huoltajaltaan. Tiedon luovuttamiseen oikeuttavat myös eräät lait (Julkisuuslaki 24 § ja Perusopetuslaki 40 §).

Oppilashuoltokertomukset talletetaan manuaalisesti apulaisrehtorin huoneessa olevaan lukittavaan kaappiin. Oppilashuollon tapauskohtaisesti koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö toimittaa oppilashuoltokertomukset apulaisrehtorille, joka laittaa ne talteen. Oppilashuoltokertomuksia säilytetään vähintään 10 vuotta oppivollisuuden päättymisen jälkeen.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja koulupsykologi kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti kuraattori kirjaa asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

5.4. Yksilökohtainen oppilashuolto kolmiportaisen tuen yhteydessä

Oppilashuoltolain mukainen yksilökohtainen opiskeluhoito ja perusopetuslain mukainen oppimisen ja koulunkäynnin tuki eroavat oikeudellisesti toisistaan. Molemmissa lähtökohtana on yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilökohtai-

nen oppilashuolto perustuu kuitenkin aina vapaaehtoisuuteen, kun taas oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei edellytä oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Niillä voidaan täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Esimerkiksi tehostettua tai erityistä tukea saavalle oppilaalle voi olla tarpeen tehdä psykologinen tutkimus tai kuraattorin laatima sosiaalinen selvitys.

Mikäli tehostetun tai erityisen tuen oppilaalla on meneillään myös oppilashuollollinen prosessi, on huolehdittava siitä, että oppilashuollon tukitoimia suunniteltaessa on riittävä tieto opetuksen tukitoimista ja päinvastoin. Asioiden hoito helpottuu, jos opetuksesta vastaava opettaja on mukana oppilasta koskevissa palaverissa.

5.5. Oppilashuollollinen tuki erityistapauksissa

Opetuksen järjestäjän vastuulla on hoitaa oppilashuollollinen tuki myös poikkeuksellisissa opetuksellisissa järjestelyissä. Lähtökohtana on aina yhteistyö ja vuorovaikutus oppilaan ja huoltajan kanssa.

Joustavan perusopetuksen piiriin siirrettyillä oppilailla on usein myös oppilashuollollisten tukitoimien tarvetta. Yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä nimetyn vastuutyöntekijän tehtävänä on huolehtia lapsen ja vanhempien suostumuksella tarvittavasta tiedonkultasta eri toimijoiden välillä.

Sairaalaopetuksessa olevien nuorten kohdalla oppilashuollollisesta tuesta sovitaan tapauskohtaisesti oppilaan kokonaistilannetta ajatellen. Erityisen tärkeää on siirtymävaiheen yhteistyö, jotta toimintaympäristön muutos sujuu mahdollisimman kivuttomasti oppilaan hyvinvoinnin ja opiskelun kannalta.

Kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Opetuksellisten tukitoimien lisäksi selvitetään moniammatillisesti, onko nuorella tarvetta oppilashuollollisiin tukitoimiin.

6. Koulussa tarjottavat oppilashuollon palvelut

Oppilasta tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa oppilaiden, opettajien, muiden koulu yhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Koulu tekee yhteistyötä muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa. Oppilashuollon toimijat tekevät tarvittaessa yhteistyötä myös Liedon kunnan muiden palvelualojen sekä järjestöjen ja yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

6.1. Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu:

- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan tutkimiseksi ohjaus tiettyihin erikoistutkimuksiin (näkö- ja kuulotutkimukset, psykiatriset ja psykologiset tutkimukset)
- kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäritoimintaan ei kuulu varsinainen sairaudenhoito, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Koululaisten sairaanhoidolliset asiat hoidetaan pääsääntöisesti terveysasemilla.

6.1.1. Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta

Koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 8. luokan terveystarkastus on laaja. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

6.1.2. Laajat terveystarkastukset

Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia ja vanhemmat kutsutaan mukaan. Tarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa.

Terveystarkastuksia tehdään yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina, esim. koulun uusille oppilaille. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä kotikäyntiä.

Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista.

Terveystarkastuksissa kerätään anonyymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta. Tätä tietoa hyödynnetään oppilashuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, oppilashuollon toimintasuunnitelman laadintaan ja kuntatason suunnittelutyöhön.

Koulussa lääkehoidon toteuttaminen on harvoin päivittäistä toimintaa. Koulun henkilöstö toteuttaa lääkehoitoa ainoastaan erityistapauksessa ja yhteisesti niin sovittaessa, ja toteuttaminen perustuu yksilölliseen lääkehoitosuunnitelmaan, joka tehdään yhdessä vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa 10/2014 laaditun sivistystoimen lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

6.2. Psykososiaaliset palvelut

Koulupsykologi ja koulukuraattori tukevat koulu yhteisön ja oppilaan hyvinvointia yhteistyössä opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön, oppilaiden, vanhempien ja alueen työntekijäverkoston kanssa. Psykososiaalisen oppilashuollon tehtävänä on auttaa oppilaita ja heidän perheitään koulunkäyntiin, kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Työn tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ongelmien syntyä ja vaikeutumista auttamalla varhaisessa vaiheessa. Psykososiaalisessa oppilashuollossa lapsen ja perheen tilannetta selvitetään kokonaisvaltaisesti. Keskeistä on edistää aidosti myönteistä koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Koulupsykologiin voi ottaa yhteyttä, jos jokin lapsen tai nuoren kehitykseen tai koulunkäyntiin liittyvä asia askarruttaa. Suuri osa koulupsykologin tehtävistä kuuluu oppimisen tuen piiriin, kuten kolmiportaisen tuen toteuttamiseksi tehtävät oppimistutkimukset. Oppilashuollollisesti koulupsykologi toimii mm. konsultoidessaan opetushenkilöstöä oppilaan hyvinvoinnista, tavatessaan oppilaita ja perheitä joko tutkimuspalautteiden muodossa tai säännöllisemmällä käynneillä, arvioidessaan oppilaan tarvetta saada tukea tai hoitoa koulun ulkopuoliselta taholta (esim. perheneuvola, lasten/nuortenpsykiatria), tehdessään yhteistyötä koulun ja kunnan työntekijäverkoston kanssa oppilaan ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Suuri osa koulukuraattorin työstä on yhteisöllistä oppilashuoltoa. Kuraattori osallistuu koko koulu yhteisön kehittämiseen yhdessä opettajien kanssa ja tekee luokkayhteisöjen parissa sekä hyvinvointia edistävää ennaltaehkäisevää työtä että jo syntyneitä ongelmia korjaavaa työtä. Kuraattori voi koota oppilasryhmiä eri teemojen ympärille. Kuraattori osallistuu ryhmäytymispäivien suunnitteluun ja toteutukseen, ja tarvittaessa vanhempainiltoihin. Kuraattori tekee ennaltaehkäisevää ja korjaavaa työtä kiusaamiseen liittyvien ilmiöiden kanssa.

Kuraattorin työskentely yksilökohtaisessa oppilashuollossa koostuu oppilaiden tapaamisista joko yksilöinä tai perheensä kanssa sekä verkostotapaamisista (mukaan lukien monialaiset asiantuntijaryhmät) ja yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa. Yksilökohtaisessakin kuraattorin oppilashuoltotyössä painottuu usein yhteistyö huoltajien ja oppilaan muun verkoston kanssa.

Usein yhteydenotto koulupsykologiin tai koulukuraattoriin tapahtuu huoltajan, opettajan tai kouluterveydenhuollon kautta. Myös oppilas itse voi hakeutua psykososiaalisten palvelujen pariin.

Koulupsykologi ja koulukuraattori kuuluvat koulun yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään. He osallistuvat tarvittaessa yksittäisen oppilaan asiaa käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään. Koulupsykologi ja kuraattori toimivat koululla psykososiaalisten

ilmiöiden konsultoivina työntekijöinä. Opettajat voivat pyytää heiltä konsultaatiota esimerkiksi nuoren kehitykseen, perheen vuorovaikutukseen, koululuokan ryhmädynamiikkaan ym. psykososiaalisiin kysymyksiin liittyvissä asioissa, tai pyytää heitä tarvittaessa työpariksi esim. perhetapaamisiin.

Oppilashuollon henkilöstöllä on lakisääteinen velvollisuus osallistua sosiaalihuollon sosiaalityöntekijän kutsusta nuoren tai perheen palvelutarpeen arviointiin ja asiakassuunnitelman tekemiseen (SHL 41§). Tämä koskee erityisesti kuraattoreiden kohdalla sosiaalihuollon palveluiden tarpeen arvioimista yhteistyössä sosiaalihuollon ja lastensuojelun henkilöstön kanssa kuraattoreiden ollessa sosiaalialan ammattilaisia.

6.3. Muita koulun palveluita

6.3.1. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

6.3.2. Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä.

Liedon kunnan kouluruokailu toimii noudattaen yleisiä ohjeita joukkoruokailulle (valtion komiteamietintö 1998/7). Kouluruokailussa painotetaan aterian terveellisyyttä, monipuolisuutta, taloudellisuutta ja kestävän kehityksen keskeisiä periaatteita.

Koulut tiedottavat huoltajille kouluruokailun järjestämisestä. Kouluterveydenhoitaja kerää tiedot mahdollisista erityisruokavalioista yläkouluun siirryttäessä. Tilannetta päivitetään tarpeen mukaan.

6.3.3. Koulukuljetus

Koulukuljetus järjestetään oppilaalle perusopetuslain mukaisesti. Koulukuljetuksen perusteena on matka kotiosoitteesta (väestörekisteriin merkitty vakituinen asuinpaikka)

kouluun ja takaisin. Matka mitataan lyhintä ympäri vuoden kulkukelpoista turvallista reittiä pitkin. Koulumatka korvataan vain lähikouluun.

Aikataulusta johtuen oppilas voi joutua odottamaan koulupäivän alkamista aamulla ja/tai kuljetusta iltapäivällä. Odotuksissa huomioidaan lain asettamat päivittäiset enimmäisajat (2,5 h/yli 13-vuotiailla 3 h). Kuljetusta odottavalle oppilaalle järjestetään mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Valvojana voi toimia koulun henkilöstöön kuuluva työntekijä ja vastuu valvonnan järjestämisestä on koulun rehtorilla.

Koulukuljetuksissa noudatetaan liikenne- ja viestintäministeriön koulukuljetusten kuormituksesta ja turvallisuusjärjestelyistä.

Huoltajat ovat ensisijaisesti velvollisia opastamaan lapsiaan liikkumaan turvallisesti liikenteessä jalkaisin tai eri kulkuvälineillä.

7. Oppilashuollon yhteistyötahot

Liedon Keskuskoulun yhteistyötahoja oppilashuollollisissa asioissa ovat mm.

- sosiaali- ja terveystalvelut
- perhepalvelut
- lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikat
- poliisi
- nuorisotyö, etsivä nuorisotyö
- seurakunta
- Kisällikellari

Näiden toiminnasta kerrotaan tarkemmin Liedon kunnan perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmassa.

8. Turvallinen arki

8.1. Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa, ja se on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria. Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turval-

linen. Koulu yhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia.

8.2. Toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa

Koulu yhteisön turvallisuutta ohjaavat työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva turvallisuussuunnitelma.

Kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Koulu yhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa.

Koulujen kriisisuunnitelmassa ovat ohjeet kriisitilanteissa toimimisesta ja psykososiaalisen tuen järjestämisestä. Turvallisuuden edistämässä koulu toimii yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa.

Liite 2: Härkätien alueen kriisiavun järjestäminen (debriefing-apu)

8.3. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluvat kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa, sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, mikä loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu yhteisön ulkopuolinen henkilö.

Vuonna 2014 voimaan tulleen lainsäädännön mukaan koululle tuli myös velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Ennaltaehkäisy

Liedon Keskuskoulussa painotetaan kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäiseviä toimia, joita on esitelty luvussa 3. Kiusaamisen ehkäisyyn kannalta keskeisiä ovat erityisesti luokkien ja ryhmien muodostaminen ja niiden hyvän toimivuuden tuki sekä seitsemännen luokan alussa tehtävä tiivis työ uusien luokkien kanssa (ryhmytymispäivät, vanhempainillat). Lisäksi oppitunneilla käydään läpi tunnetaitoja, elämänhallintaa sekä kiusaamisen teemoja. Keskuskoululla opettajat puuttuvat matalalla kynnyksellä kaikkiin havaitsemiinsa oppilaiden välisiin erimielisyyksiin ja selvittävät ne välittömästi. Tarpeen mukaan asia ohjataan sovitteluryhmän selvittelyyn.

Sovitteluryhmä

Liedon Keskuskoulussa kiusaamistapauksia selvittää sovitteluryhmä. Sovitteluryhmä koostuu 4-6 vuosittain valitusta koulun aikuisesta, opettajista ja koulukuraattorista. Kuttakin kiusaamistapausta selvittää ryhmästä kaksi henkilöä.

Sovitteluryhmä selvittää oppilaiden välisiä konfliktitilanteita ja kiusaamistapauksia keskustelemalla osapuolten kanssa. Keskustelujen perusta on ennen kaikkea kasvatuksellinen. Kiusaamista selvitettäessä jyrkän tuomitseva asenne kiusaajaa kohtaan saattaa johtaa herkemmin siihen, että kiusaaminen ei suinkaan lopu vaan siirtyy ainoastaan kouluyhteisön aikuisilta piiloon. Sovitteluryhmä toimii kunnioittavan, kuuntelevan ja rakentavan käytöksen esimerkkinä keskusteluissa.

Sovitteluryhmän keskusteluiden tavoitteena on löytää kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu, jossa konfliktiin johtanutta käytöstä ei enää esiinny. Ratkaisua tehdessä kaikki osapuolet tehdään tietoisiksi siitä, että ratkaisun pitävyyttä seurataan. Kiusaamistapauksia selvitettäessä ollaan yhteydessä huoltajaan.

Henkilökunnan ja oppilaiden suhteet

Mikäli ilmenee, että henkilökunnan jäsen suhtautuu asiattomasti: kiusaa, häiritsee tai reagoi väkivaltaisesti, työnjohto (rehtori tai muu henkilökunnan jäsenen esimies sivistys-, sote- tai teknisessä toimessa) käsittelee asian kunnan/kuntayhtymän käytäntöjen mukaan. Asiattomasti kohdeltu oppilas ohjataan jälkihoitoon asiaankuuluvalla puolueettomalle oppilashuollon työntekijälle tai koulun ulkopuoliseen verkostoon.

Henkilökunnan keskinäiset suhteet

Henkilökunnan keskinäiset yhteistyösuhteet näkyvät päivittäin oppilaille ja toimivat heille esimerkkinä siitä, miten yhteisön toisia jäseniä tulee kohdella. Henkilökunnan toimivasta yhteistyöstä huolehtiminen on olennainen osa sekä oppilaiden että koulun aikuisten hyvinvointia. Hyvä ja avoin yhteistyö ehkäisee tehokkaasti ennakoita kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa koulussa.

Väkivallan ehkäisystä

Väkivallalla reagoivien oppilaiden toimintatavat pyritään tunnistamaan ja ehkäisemään varhain. Erimielisyydet pyritään sovittelemaan ennen niiden puhkeamista väkivallaksi. Mikäli syntyy erityistä huolta jonkun oppilaan aggressiivisuudesta, huolehditaan hänelle tarvittavat tuki- ja hoidolliset toimet, ja turvataan muiden oppilaiden koulupäivä kulloisenkin tilanteen mukaan. Väkivallan varhaisessa ehkäisyssä on keskeistä luottamukselliset suhteet koulun aikuisten ja oppilaiden välillä – tällöin oppilaat kertovat avoimesti ja ajoissa huolensa jonkin oppilaan toimintatavoista.

Seuraamukset kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapauksissa

Vakavissa kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapauksissa seuraamukset ovat koulun rangaistuskäytäntöjen mukaiset. Tilanteen mukaan voidaan ottaa yhteyttä myös koulupoliisiin.

8.4. Käyttäytymisohjeet ja seuraamukset

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa on lautakunnan hyväksymät järjestyssäännöt, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä.

Jos oppilas ei noudata järjestyssääntöjä, kouluissa menetellään perusopetuslain mukaisesti. Ensisijaisena toimintatapana ovat kasvatustilaukset.

Kasvatustilauksesta vastaava opettaja selvittää tilanteen oppilaan kanssa ja oppilas saa omin sanoin kertoa, mitä on tapahtunut. Kun asia on keskusteltu oppilaan kanssa, soittaa hän yleensä tilanteesta huoltajalleen ja keskustelun hoitanut opettaja jatkaa vielä keskustelua huoltajan kanssa.

Kasvatustilauksella on kasvatusta vuorovaikutuksen keinoin. Tavoitteena on saada oppilas itse miettimään tekemisiään ja niiden seurauksia ja näin tukea oppilasta ottamaan vastuuta teoistaan ja auttaa häntä huomaamaan tekojensa seuraukset sekä itselleen että muille. Kun tilannetta avataan keskustelun kautta, tulee oppilaalle tunne, että hänestä huolehditaan, häntä kuunnellaan ja asiat otetaan vakavasti. Oppilaan tulee saada tuntee, että aikuinen arvostaa häntä ja hyväksyy hänet, vaikka ei voikaan hyväksyä hänen toimintaansa.

Pienissä rikkeissä on tarkoituksenmukaista, että kyseinen opettaja keskustelee itse oppilaan kanssa eikä lähetä häntä heti kasvatustilaukseen. Mikäli opettajan ja oppilaan välinen keskustelu ei tuota toivottua tulosta ja epätoivottava käyttäytyminen jatkuu, lähetetään oppilas kasvatustilaukseen.

Mikäli kasvatustilaukset alkavat toistua samasta aiheesta, tulee rehtori mukaan keskusteluun ja tilanteen jatkuessa myös huoltajat. Kasvatustilauksia hoitavat opettajat voivat siirtää kasvatustilauksen tietyissä tilanteissa myös jälki-istunnoksi. Sellaisia rikkeitä, joista seurauksena on jälki-istunto, ovat mm. lunttaaminen, varastaminen, valehtelu, toistuva vakava kiusaaminen ja väkivaltainen käytös. Näissäkin rikkeissä käydään jälki-istunnon lisäksi keskustelu oppilaan kanssa ja otetaan yhteys kotiin. Näistä rikkeistä on seurauksena myös käytösarvosanan aleneminen.

On tärkeää, että kaikissa tilanteissa oppilaan kuuntelemiselle ja keskustelulle varataan riittävästi aikaa ja asia käydään perusteellisesti läpi syineen ja seurauksineen. Mikäli kasvatustilauksella ei tuota toivottua tulosta, voidaan käyttää jälki-istuntoa rangaistusmenettelyinä. Kirjallisen varoituksen antaa rehtori. Koulusta määräämällä erottamisesta päättää puolestaan opetuksen järjestäjän monijäseninen toimielin. Kurinpitovangastuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä oppilaalle järjestetään yksilökohtaista oppilashuollollista tukea. Kurinpitotoimet kirjataan ja kokonaistilannetta seurataan.

8.5. Poissaolojen seuranta

Perusopetuslain mukaan opetuksen järjestäjän tulee seurata oppilaan poissaoloja ja ilmoittaa luvattomista poissaoloista huoltajalle. Huoltajan velvollisuus on huolehtia siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Koulussa on käytössä Wilma-käyttöliittymä muun muassa poissaolojen seurantaan varten. Koulu tiedottaa poissaolojen seurantata- vasta huoltajille. Luokanvalvoja seuraa poissaoloja, ja tarvittaessa kokoaa moniammatilisen asiantuntijaryhmän. Mikäli poissaoloja on selvästi tavanomaista enemmän, pohditaan yhdessä huoltajan kanssa tarvitseeko oppilas esim. oppilashuollon tukitoimia.

9. Yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

9.1. Oppilaan vaikuttamismahdollisuudet kouluyhteisössä

Koulun toimintaa kehitettäessä on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden mielipiteitä ja toiveita. Oppilaan osallistaminen koulun toimintaan ja sen suunnitteluun tukee oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla haasteita ja ongelmia.

Oppilaskuntaa kuullaan ennen opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä järjestyssääntöjen vahvistamista ja erityisesti oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä tehtäessä. Oppilaat saavat näin mahdollisuuden osallistua asioiden valmisteluun ja ilmaista mielipiteensä koulunsa toimintaan liittyvistä, heitä yhteisesti koskevista asioista. Myös oppilaiden huoltajien näkemyksiä koulun toiminnasta selvitetään määräajoin.

Koulun oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta antavat oppilaille mahdollisuuden osallistua koulun kehittämiseen. Oppilaille on mahdollisuus vaikuttaa kouluyhteisön kehittämiseen erilaisten paikallisten ja valtakunnallisten kyselyjen mm. valtakunnallisen kouluterveyskyselyn kautta, joka tehdään säännöllisesti kahden vuoden välein. Siihen vastaavat yläkoulun 8. ja 9.-vuosiluokan oppilaat. Koululla voidaan kerätä tietoa oppilaiden kokemuksista myös kouluviihtyvyy- ja kiusaamiskyselyillä ja seurannoilla.

9.2. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kasvatustyötä tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Tämä edellyttää vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yksilökohtaisessa oppilashuollon työssä on erityisen tärkeää, että koulu ja huoltajat tekevät työtä yhdessä ja tasa-arvoisina oppilaan hyväksi.

9.3. Huoltajille tiedottaminen

Koulun oppilashuoltotyöstä tiedotetaan koulun kotisivuilla, Wilmassa, lukuvuositedotteiden avulla sekä koulun vanhempainiltojen yhteydessä. Koulun oppilashuoltohenkilökunta voi osallistua asiantuntijoina vanhempainiltoihin.

Koulut käyttävät Wilma-käyttöjärjestelmää oppilashuoltotyön tukena. Wilmaa käytetään mm. poissaolojen kirjaamisiin, tiedon välittämiseen opettajakunnan ja oppilashuoltohenkilöstön välillä, tuen suunnitelmien kirjaamiseen ja kodin ja koulun väliseen viestintään.

9.4. Tiedonsaanti

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

10. Oppilashuoltotyön toteuttaminen ja seuranta

Koulun oppilashuoltoryhmä kehittää ja arvioi toimintaansa säännöllisesti. Oppilashuoltotyön arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, monipuolista ja jatkuvaa. Oppilashuoltotyön laadun näkökulmasta on tärkeää, että työn tekemisen edellytykset ovat asianmukaiset ja toimintatavoissa voidaan aidosti ottaa huomioon oppilaan etu.

Oppilashuoltopalveluiden hyvän laadun edellytyksiä voidaan pohtia esimerkiksi seuraavien kriteerien valossa:

- oppilashuoltoryhmän toiminta ja käytänteet, vuorovaikutus koulun opetushenkilöstön kanssa
- palveluiden resursointi/saatavuus
- työn hallinnollinen organisointi/esimiestyö
- palveluista tiedottaminen
- työtilat ja työvälineet
- täydennyskoulutus ja työnohjaus.

Koulun henkilökunnan yhtenä tärkeänä tehtävänä korostuu aiempaa selkeämmin nuorten kehitykseen liittyvien vaikeuksien ennalta ehkäiseminen ja ongelmiin varhain puuttuminen. Lisäksi henkilökunnan tehtävä on edistää nuorten hyvää oppimista sekä oppilaiden psyykkistä ja fyysistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Oppilaan fyysinen ja psyykinen hyvinvointi saavutetaan parhaiten ennaltaehkäisevällä työllä luomalla koulun arkityöskentely, toimintaympäristö ja -kulttuuri hyvinvointia tuottaviksi. Koulun henkilökunnan lakisääteinen vastuu koko koulu yhteisön hyvinvoinnista tarkoittaa, että osa jokaisen koulun työntekijän työtä on yhteisön hyvinvoinnin havainnoiminen ja seuranta koulupäivien aikana sekä mahdollisten syntyvien huolenaiheiden tiedottaminen yhteisöllisestä oppilashuollosta vastaavalle oppilashuoltoryhmälle.

Oppilashuollon henkilöiden vastuulla on seurata koulu yhteisön hyvinvointia, ottaa vastaan, tutkia ja jakaa hyvinvoinnin tilaa koskevaa tietoa, sekä ryhtyä kulloinkin tarvittaviin – ennaltaehkäiseviin tai korjaaviin – toimiin koulu- tai luokkayhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä seuraa ja kehittää yhteisöllistä oppilashuoltoa koululla. Koulun oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Oppilashuoltotyön toteutumista arvioidaan säännöllisesti yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän kokouksissa.

LIITE 1 Tietoa oppilashuoltosuunnitelmasta

Hyväksytty varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnassa 19.11.2014/ §101, päivitetty 2.3.2015

Soten päivitykset käsitelty Sote-lautakunnassa keväällä 2015

Oppilashuoltoa ohjaava lainsäädäntö ja asiakirjat:

Lainsäädäntö:

<http://www.finlex.fi>

Suomen perustuslaki (173/1999)

Perusopetuslaki (628/1998), (477/2003), (642/2010)

Perusopetusasetus (1194/1998)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998)

Kansanterveyslaki (626/2007)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Työturvallisuuslaki (782/2002)

Pelastuslaki (468/2003)

Pelastusasetus (787/2003)

Poliisilaki (493/1995), (21/2001)

Nuorisolaki (72/2006)

Laki lasten päivähoidosta (36/1973),(1290/1999)

Laki lapsen huolto- ja tapaamisoikeudesta (361/1983)

Henkilötietolaki 1999

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Sosiaali- ja terveysministerin asetus potilasasiakirjoista 2009

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

Kansainväliset sopimukset:

Unescon Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

Salamancan sopimus (Salamanca Statement), 1994

Luxemburgin peruskirja (The Charter of Luxemburg), 1996

YK: n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus, 2006

Asiakirjat:

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)

Vammaispoliittinen ohjelma

Liedon kunnan opetussuunnitelmat

Lomakkeet:

Seuraavat lomakkeet ovat käytössä:

- oppilaan/huoltajan suostumus asian käsittelyyn monialaisessa asiantuntijaryhmässä
- oppilashuoltokertomus

Tulossa olevat linkit:

- [Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma](#)
- [Otteita koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintaohjeesta](#)
- [Hyvinvointisuunnitelma](#)
- [Kriisisuunnitelma](#)

Seuraavat henkilöt ovat osallistuneet tämän asiakirjan laatimiseen:

- rehtorit
- koulukuraattori
- koulupsykologi
- kouluterveydenhoitaja
- erityisopettajat
- oppilaanohjaajat
- aineenopettajat
- huoltajat
- oppilaat

Härkätien alueen kriisiavun järjestäminen (debriefing-apu)

Kriisiapua Härkätien alueella antavat Härkätien mielenterveys- ja päihdeyksikön hoitajat, sosiaalityöntekijä sekä terveystieteiden psykologit. Lisäksi kriisityötä tekevät alueen seurakuntien työntekijät kaikissa Härkätien kunnissa (liitteenä yhteystiedot) sekä kuntien sivistystoimien koulupsykologit. Alueen kunnilla on myös SPR:n kanssa sopimus mm. kriisityöstä. Mikäli kriisiapua halutaan SPR:n työntekijöiltä, niin silloin ollaan yhteydessä Turun SPR:n toimistoon p. 020 701 2400. (SPR:n kriisiohje: P/tieto/yhteinen/valmiussuunnitelma/toimialojen valmiussuunnitelmat/SPR:n kriisiohje). Akuutissa tilanteessa virka-ajan ulkopuolelta kriisiapua saa hätäkeskuksen kautta. Seuraavana arkipäivänä tulee ottaa ensisijaisesti yhteys vastaavaan lääkäriin (p. 050 341 6901), joka lähtee järjestämään terveystieteiden keskuksesta varsinaista debriefing-apua sekä organisoimaan alueen muut toimijat mukaan.

Jälkipuinnin (debriefing) tarve:

Esimerkiksi, jos on tapahtunut

- onnettomuus, jossa on kuolonuhreja
- tulipalo
- äkillinen ja odottamaton kuolemantapaus
- äkillistä henkeä uhkaavat tilanteet (läheltä piti –tilanteet; vapaudenriisto)

Jälkipuinti järjestetään yleensä aikaisintaan kahden päivän kuluttua tapahtumasta.

Aina kriisiryhmä ei ole oikea taho. Usein voi olla tarpeen/parempi ohjata ihminen juttelemaan esim. diakoniatyöntekijälle, hoitajalle, terveydenhoitajalle tai psykologille. Tässä arvioinnissa auttaa tarvittaessa Härkätien mielenterveys- ja päihdeyksikön työntekijä (vaihte (02) 487 377). Shp:n psykiatrian akuuttiryhmään (TYKS vaihte: (02) 3130000) voi myös olla yhteydessä.

KRIISITILANTEEN TOIMINTAOHJE:

Kun tulee avunpyyntö, niin selvitä kriisityötä varten seuraavat asiat:

Kysymys	Vastaus
Kuka on yhteydenottaja, nimi ja puhelinnumero	
Mitä on tapahtunut ja missä?	
Kuka / ketkä toivovat kriisiapua	
Kehen kriisiavun järjestäjä ottaa yhteyttä	
Mikä on tilanne ilmoitushetkellä	
Onko muuta apua jo paikalla / tulossa paikalle ja kuka sitä on järjestänyt	

Ota sen jälkeen yhteys vastaavaan lääkäriin tai hänen sijaiseensa

- terveystalouden johtaja Juha Aalto p. 050 3416 901
- I sij. Kaarina Koskinen p. 050 5649 195
- II sij. Krista Korhonen p. 050 3216 910